

vel som Øielaagene røde, og der træder frem Aareforgreninger, som tidligere ikke var synlige. Anvendelse af enhver Art af Hudpirring, Sennepskage, Trækplaster m. m.*) viser straks, at Pirring af Hudmusklerne og Aarernes Sæmmensøringskraft staa i omvendt Forhold til hverandre.

Alt dette er saakaldte reflekterede Bevægelser, det vil sige Muskelvirksomhed, som Centralorganet fremkalder efter Tilskyndelse af Følenerven.

3. Fra disse er der kun et Skridt til de Bevægelser, der betragtes som umiddelbare Virkninger af, hvad der foregaar i Centralorganet, de saakaldte sjælelige Processer. Med denne Umiddelbarhed forholder det sig dog paa en eiendommelig Maade. Ogsaa de Bevægelser, som Sjælen bevirker, er jo næsten bestandig fremkaldte ved Forestillinger, som til syvende og sidst bliver at henføre til Sandseindtryk. Ved de Muskler, som vi vilkaarlig beherske, er dette klart; der bliver sagt noget til os, vi ser noget, som fængsler vor Opmærksomhed, og som Følge heraf foretager vi noget, vi iværksætter visse Muskelbevægelser i en bestemt Hensigt. En siger f. Eks. til mig: Ræk mig den Bog! Ørets Følenerver opfatter, hvad han siger. Jeg sætter Musklerne i Arme og Ben i Bevægelse med det Maal at bringe ham Bogen.

Det som gjør, at de Bevægelser, som de uvilkaarlige Muskler iværksætte efter sjælelig Tilskyndelse, synes gaadefulde, er, at man ikke ser nogen Hensigt deri. Naar jeg bliver bleg af Frygt, saa har jeg jo ingen synlig Nytte deraf. I den Maade, hvorpaa den uvilkaarlige Muskelvirksomhed sættes i Gang, stemmer den dog ganske overens med den vilkaarlige: et sandseligt Indtryk fremkalder Forestillinger, disse virker paa Musklerne. Naar imidlertid Muskler, over hvilke Viljen ingen Magt har, skal komme i Bevægelse, maa de sandselige Indtryk og de hertil knyttede Forestillinger opnaa en vis Styrke; Musklernes sædvanlige Sammentrækning bliver da enten forøget eller formindsket. Nogle Sindsbevægelser, som Frygt og Gysen, ligner i sine Virkninger Kulden, der optræder en al-

mindelig Bleghed og dannes Gaasehud; andre som Glæde eller Vrede formindsker ligesom Varmen Aarernes Muskelkraft.

Hermed er, saavidt vor nuværende Kundskab strækker, i sin Almindelighed forklaret, hvorledes Sindsbevægelser fremkalder en Forandring i Hudens Farve. Vi gaar nu over til vor Opgaves anden Del: Hvoraf kommer det at Skamrødmen er indskrænket til en vis Del af Legemet?

Darwin har søgt at give en Forklaring heraf*), Ved alle de Sindsbevægelser, der giver sig tilkjende ved Rødmen: Undseelse, Forlegenhed, Skyldbevidsthed o. s. v. tænker vi paa, hvorledes vi tager os ud i vore Medmenneskers Øine. Saasnart vi bemærker eller formoder, at vor personlige Optræden er Gjenstand for Bedømmelse, ledes vor Opmærksomhed hen paa os selv, fremfor alt paa den Del af vort Legeme, som er ubedækket og derfor fornemlig udsat for fremmede Blikke. Darwin anfører flere Eksempler paa, at man ved at beskæftige Tankerne med et Organ, kan have Indflydelse paa dets Ernæring. Henvender jeg min Opmærksomhed paa Ansigtet, saa bliver Ansigtets Følenerver og den Del af Hjernen og Rygmarven, som optager disse, paavirket; herved paavirkes igjen de Bevægelsesnerver, som fører ud til Ansigtets fine Aarenet. Naar Sjælsvirksomheden engang er bleven vant til denne Vei fra Kinden til Hjernen og tilbage igjen, saasnart vort ydre Menneske udsættes for Kritik, slaar den ogsaa ind paa den samme, naar den mener eller indbilder sig, at vor moralske Opførsel er Gjenstand for Bedømmelse. Naar denne Proces er bleven almindelig ved hyppig Gjentakelse gennem Generationer, indtræder den ogsaa, naar vi aldeles ikke tænker paa vort Physiognomi.

Denne Forklarringsmaade er ikke saa lidet tiltalende. Enhver kan iagttage paa sig selv, at man, ved i længere Tid uafbrudt at iagttage en Legemsdel, kommer til at føle alslags Fornemmelser i den, Varme, Prikken, Tyngde. Det som Eichendorff fortæller i sin smukke Novelle: „Af en Døgenigts Liv“ er studeret i Naturen. Helten er bleven Inkassator af Bompeng. Idet han sidder uden Virksomhed og betragter sine

*) f. Eks. en Ørefigen. Ref.s Anm.

*) The expression of the emotions in man and animals. London 1872.

udstrakte Ben, synes han, at de bliver længere og længere. Nervøse Personer, som indbilder sig, at de lider af Hjertesygdom, bringer det ved bestandig at passe paa sit Hjerte dertil, at de virkelig forandrer dets Slag. Blandt de Erfaringer, paa hvilke Darwin støtter sin Theori, er ogsaa den, at Tanken paa velsmagende Gjenstande forøger Spytafsondringen „faar Munden til at løbe i Vand“. Herpaa lægger han en særskilt Vægt, fordi det i dette Tilfælde er sandsynligt, at den nærmeste Virkning af Sjælsvirksomheden er en Udvidelse af vedkommende Aarer. Naar Opmærksomheden i de øvrige Tilfælde, som vi har anført, rettes mod enkelte Legemsdele, spiller, saavidt vi ved, Aarerne ingen Rolle. Som bekjendt, indskrænker ikke Undseelsesrødmen sig blot til Ansigtet, den kan fra Ansigtet udbrede sig over Hals, Nakke og videre nedover. Det synes at tale for Darwins Anskuelse, at, efter hvad han har bragt i Erfaring, hos vilde sparsomt eller slet ikke beklædte Folk hele den øvre Del af Legemet gjerne tager Del i Farveforandringen. Men hvem kan sige, om ikke dette ogsaa finder Sted med paaklædte Folk af det gode Selskab? Ogsaa følgende kan Darwin tage til Indtægt for sig; han hørte det af praktiserende Læger, og Forf. erindrer ogsaa at have hørt det af den berømte Kirurg, Dieffenbach, nemlig, at hos meget undselige Personer ogsaa de længere fra Ansigtet liggende Dele af Legemet bliver røde i det Øieblik, de blottes for Lægens Øine. Jeg glemte at spørge, om denne Rødme er begrændset opad, eller om den stod i Forbindelse med Ansigtets Rødmen, i hvilket Tilfælde den kun vilde være en usædvanlig vidtrækkende Udbredelse heraf fra Hovedet af. I ethvert Tilfælde vilde det her dreie sig om en sjelden Undtagelse. Meget hyppigere end de Dele af Legemet, som Skik og Brug byder at skjule, befinder vel Hænderne sig i en Situation, som efter Darwins Antagelse skulde have en Udvidelse af Aarerne tilfølgende: de er i Regelen nøgne og bliver, omend ikke saa stadig som Ansigtet, iagttagne og kritiserede. Men om man ser aldrig saa stivt paa en vakker Haand, der tilhører en Dame, som er sig sit Fortrin bevidst, eller om man udtaler sin Beundring derover, saa rødmer aldrig Haanden men i Høiden Ansigtet.

Det er ingen berettiget Daddel, Darwin udtaler over Shakespeare, fordi han lader Julia sige: „Du ved, at Natten tilslører mit Ansigt, ellers [vilde Du se, hvorledes] Pigerødme farvede mine Kinder“. Shakespeare har gjort den Iagttagelse, som enhver kan gjøre, at den samme Proces, der om Dagen ytrer sig som Rødmen, ogsaa finder Sted i Mørke, hvor vi føler, at Ansigtet bliver varmt af det tilstrømmende Blod. At man mærker, at man rødmer i Mørke, og at Blindfødte ogsaa rødmer, anfører Darwin selv som Indvendinger mod sin Theori. Han mener, at det kommer af nedarvet Vane. Den Blindfødte, som intet ved af de paa hans Ansigt hvilende forskende Blikke, rødmer, fordi hans Forfædre har vænnet sig dertil. Det samme maa være Grunden til, at let paavirkelige Naturer veksler Farve, endog naar de er alene, saasnart de begynder at tænke paa en beskjemmende Situation. Grunden til, at man ikke bliver rød ligeoverfor Gud, ligger deri, at man ikke ved Guds Mishag som ved Menneskenes Misbilligelse tænker paa den Figur, vort ydre gjør. Jeg skulde dog hellere tro, at man, naar man alvorlig føler sig moralsk skyldig, ikke slipper med Skamfølelse, men heller gribes af Nedslagenhed, Angst og Fortvivlelse. Ganske anderledes er det med de selskabelige Blamager, naar man stopper op i en Skaaltale og ikke ved ud eller ind, eller man stikker en Drikkeskilling til Husets Datter istedetfor til Tjenestepigen.

Naar man spørger om, hvorfor Undseelsesrødmen fortrinsvis og først ytrer sig i Ansigtet, da maa man fremfor alt lægge Mærke til følgende, at enhver Udvidelse af Aarerne, der frembringes af en Sindsbevægelse eller en Opblussen af Lidenskab, viser sig først her. Jeg mener at have udfundet Grunden. Aarernes Nerver staa i denne Henseende ikke alene. Nerverne overhovedet, de øvrige uvilkaarlige Musklers og de vilkaarlige Musklers, Hudens Følnerver, ja selv Kjertelnerverne, allesammen kommer de i Virksomhed i en vis Rækkefølge: først Hovedets (Ansigtmuskler, Taarekjertler) og saa, eftersom Sindsbevægelsen er stærk til, de øvrige fra Hovedet af nedover. Aarsagen til denne Rækkefølge kan kun ligge i den anatomiske Anordning af Legemets Nerver; jo høiere oppe de straalet ud, i desto nærmere Berørelse maa